

Купівля

Геннадій Кофанов

Дивна нісенітниця

Мене цікавить тільки "нісенітниця", тільки те, що не має жодного
практичного сенсу.

Даниїл Хармс.

Якоюсь вулицею йшла якась людина Іванов і думала: "Сьогодні моєму синочкові Дормидонтові Полікарповичу виповнюється шість рочків. Що б йому таке подарувати на день народження? Може, подарувати йому цеглину? Ні, цеглину я йому вже дарував п'ять років тому. Може, подарувати йому бюстгальтер? Ні, навіщо йому бюстгальтер, він же не жінка. Може, подарувати йому пляшку горілки? Ні, дітям горілку не можна. Просто й не знаю, чим порадувати хлоп'я".

Він зупинився біля вітрини книгарні й сказав собі:

- О, кажуть, книжка - кращий подарунок! Подарувати йому от цю книженцію "Зовнішня політика Ватикану в 1967 році", чи що? Нехай дитина читає.

Але отут людина Іванов помітила чергу, що встромилася у двері зоокрамниці, котра мала місце на протилежному боці вулиці. Як майже всякий радянський громадянин, він не міг байдуже пройти повз чергу, не прилипнувши до оної і не купивши що б там не було, бо якщо є черга, отже, у продаж викинули щось потрібне й навіть дефіцитне, тому обов'язково треба брати, і навіть не брати, а хапати, поки іншому не дісталось. Тому, не заходячи в книжкову, людина Іванов метнулася до зоологічної.

Крайнім у цій черзі стояв невисокий сухорлявий дідок, бадьорий і жвавий пенсіонер у чорній майці, на яку методом трафарету білою фарбою був нанесений імпорتنий, здається, англійський текст:

"Ya Shalenyu Vid Vazhkoho Metalu".

- Чім торгують? За чім черга? - поцікавилася людина Іванов.

- Кажуть, якихось репугнаростенсусів продають, - відповів старий, здійснюючи щелепами жувальні рухи й виділяючи з рота аромат м'яти.

- Що продають? - перепитала людина Іванов, здивована незнайомим словом.

- Репугнаростенсусів якихось, - повторив чорномайковий дід і видув губами гумову бульбашку, яка, лопнувши, стала каучуковим лахміттям, котре він усмоктав узад і продовжив жувати.

- А що воно таке? - продовжила допит людина Іванов.

- А хрін його зна, - знизав плечима жуйний пенсіонер. - Напевно, звірятко якесь, - і він кивнув на вивіску зоокрамниці, мовляв, не ковбасу ж отут будуть продавати. - Поняття не маю. Але якщо черга, якщо люди купують, отже, щось вартісне, не барало якесь. Треба брати.

"А куплю-от я своєму Дормидонтові Полікарповичу цих репу... репу... тьху, ну загалом оцих самих! Дітлахи, вони звіряток люблять", - вирішила людина Іванов і зробилася часткою черги.

Зі зоокрамниці вийшла дама в окулярах, притискаючи до себе пакет із щільного коричневого паперу, що у тому пакеті щось ворухилося й шаруділо. У боках пакета були маленькі дірочки, начебто ті, що пробивають у проїзних квитках трамвайні компостери; мабуть - для вентиляції, щоб звіряткам усередині вільно дихалося; а горло пакета було зав'язане шпагатом, як шия повішеника зашморгом.

- Громадянку, - чемно звернувся до неї батько Дормидонта Полікарповича, то пак людина Іванов, - це ви зараз не цих, випадково, купили, не репу... еее...

- Не репугнаростенсусів? - доробив питання старий у чорній майці.

- Репугнаростенсусів, ага, - кивнула дама.

- А можна подивитися, які вони? - сказав пенсіонер і знову видув гумову м'ятну бульбашку.

- Ой, ні, я відкрию, а вони вистрибнуть, і хрін потім спіймаєш. Ні-ні-ні, - злякалася покупниця, і ще ніжніше притисши до себе пакета, швидко видалилася.

Не минуло й п'яти хвилин стояння в черзі, коли людина Іванов вивчила напам'ять слово "репугнаростенсуси" і змогла вимовляти його без запинки. Із дверей, протискуючись між одвірком і чергою, виходили покупці із шарудливими й ворухливими паперовими пакетами. Черга поступово втягувалася в крамницю, як м'ясна вирізка в розтруб м'ясорубки, але менше від цього не ставала, навіть навпаки, зростала набагато швидше, аніж пагін бамбука. Бо до неї прилипали, як мухи до липкої стрічки, усе нові й нові перехожі, що зажадали придбати таємничих і невідомих їм репугнаростенсусів, ким би ті не виявилися. У казці про Мауглі пітон Каа заковтував мавпочок - бандар-логів, впливаючи на них гіпнотично так, що вони самі лізли до нього у пашу. От так само гіпнотично впливала на радянських громадян схожа на пітона черга: поглинала їх, не здатних пручатися її тяжінню.

Коротачи час у цій неспішній мандрівці до прилавка, людина Іванов почала розмову зі старим, що стояв попереду, у чорній майці з білим текстом. Мовляв, цих самих репугнаростенсусів він прагне купити для синочка на ймення Дормидонт Полікарпович, у якого нині день народження - шість років виповнюється малому. І, мовляв, дуже навіть добре, що в продаж викинули цих репугнаростенсусів, а то вона, людина Іванов, не могла придумати, що подарувати нащадкові. А звірятка - для дитини прекрасний подарунок.

Пенсіонер теж виявився говірким і повідав співрозмовникові коротенько свою трудову біографію, періодично видуваючи гумові бульбашки. До виходу на заслужений відпочинок він, бач, був металургом. Саме тому на ньому майка з написом "Я шаленію від важкого металу" (старий випнув груди й провів мозолистим пальцем роботяти по білих латинських буквах на тканині). Мовляв, за сорок із гаком років роботи з металом він цей самий метал дуже навіть полюбив, незважаючи що той важкий.

Потім співрозмовники стали припускати, якими вони можуть бути, оці загадкові

репугнаростенсуси. Судячи з величини коричневих паперових із дірочками пакетів, у які ці істоти були, так би мовити, розфасовані, репугнаростенсуси – тварини невеликі за розміром, не те що кінь або взагалі слон. І це зручно для тих, хто жадає тримати фауну в малогабаритній радянській квартирці.

- Може, вони на кшталт хом'ячків, – припустив старий фанат важкого металу.

- Або на взірєць папужок, – сказала людина Іванов.

- А то ще бувають такі великі тропічні таргани, – пригадав гумодув, знову ляснувши бульбашкою.

- А може, типу ящірок, – вивергнув черговий здогад люблячий батько.

- Або жаб.

- Або черепах.

- Або змій.

- Але вже точно не рибки.

- Так, у паперових пакетах із дірочками...

Не минуло й півгодини, як старий у "важкометалевій" майці, а слідом за ним і людина Іванов опинилися усередині крамниці. Там були акваріуми з рибками, тераріуми з ящірками, жабами, зміями, великими тарганами, клітки із пташками, хом'ячками, морськими свинками і т.д. Звичайний асортимент подібних торгових точок. Отут стояти в черзі було приємніше, чим зовні: природа як-не-як, цікаво любоватися. Тут людина Іванов майже зраділа, що так доречно визначилася з вибором подарунка для нащадка.

Нарешті, коли й "балдіючий від важкого металу" пенсіонер обміняв гроші на ворухливий і шарудливий паперовий пакет і, чемно попрощавшись зі співрозмовником, вийшов, черга притисла до прилавка й саму людину Іванова.

- Мені теж парочку репугнаростенсусів, – сказав він продавщиці, виймаючи з кишені гаманця.

- Репугнаростенсуси закінчилися, – приголомшила його та густо на помадженими губами кольору цегли.

- Опа! – сказала собі людина Іванов. Стільки простояти в черзі й...

- А ви візьміть інкредібіліудікаторусів, – порадила цегляногуба, бачачи його прикрість, – вони нічим не гірше за репугнаростенсусів.

- А вони які? – запитав спантеличений складним словом покупець.

- Чоловіче, ви прийшли купувати, чи розмови розмовляти? – забурчав хтось позаду; у черзі обов'язково знайдуться нетерплячі склочники. – Ви чергу затримуєте.

- Он інкредібіліудікаторуси, – указала торговка цегельним же нігтем на одну із кліток у вітрині.

- Не бачу, – зізналася людина Іванов, втупившись у цей об'єкт і напружуючи зір.

- Чоловіче, якщо вам хочеться поворкотати із продавчиною, то дочекайтеся, поки магазин закриють, і потім воркочіть хоч усю ніч, а чергу не затримуйте, – продовжив гарчати хтось позаду.

- Сховалися в будочці, – пояснила продавщиця.

Дійсно, у клітці було щось на зразок маленької будки. Черга не давала людині Іванову шансу відійти від прилавка, підійти до вітрини, спробувати розглянути вміст будочки, а потім повернутися до прилавка й продовжити процес придбання. Добре, подумав він, була не була, візьму парочку цих, як вони там називаються, а вже удома на них подивлюся.

- Скільки коштує пара?
- Двадцять карбованців.
- Гаразд. Загорніть мені парочку цих інк... Як пак?
- Інкредібіліудікаторусів. Почекайте.

Продавщиця на півхвилини зникла з поля зору покупця, а потім вручила йому стандартний пакет, що ворухився й шарудів, із щільного коричневого паперу з дірочками, зав'язаний шпагатом.

- Тільки вони дуже жваві. Відкривайте пакет обережно, щоб вони не втекли, - наставляла цегельногуба, приймаючи від покупця гроші. - Спочатку засуньте пакет у клітку, і тільки потім розв'язуйте, а коли вони вистрибнуть, швидко витягніть пакета і відразу закрийте дверцята.

- Ой, а в мене немає клітки.
- Так купіть.

Купив.

- А корм у вас є? - поцікавилася вона.
- Який? - запитав він.
- Ну, їх же треба годувати.

Скочник із черги не переривав це "воркування" тому що сам уважно слухав і мотав на вус. Людина Іванов купила і пакет корму. Крім того, одержав безкоштовно папірець із видрукованою на друкарській машинці через копірку інструкцією: як утримувати в неволі інкредібіліудікаторусів і репугнаростенсусів. Запхнувши пакета з кормом і інструкцію в кишеню піджака, взявши клітку під пахву лівої руки, а пакет із тваринками пальцями правої, людина Іванов залишала магазин дуже задоволена, що так славно вирішила проблему з подарунком.

На вулиці, дорогою додому він намагався розглянути вміст ворухливого пакета крізь дірочки, але чи то дірочки були занадто малими, чи то усередині пакета було занадто темно, а нікого він так і не розглянув. Придбання інкредібіліудікаторусів у пакеті мало більшу невизначеність, ніж метафоричне придбання kota в мішку. Там ти міг не знати, якої породи і якого забарвлення оний кіт, але в цілому знаєш, хто такі коти. А отут взагалі нічого невідомо.

Дружини й сина удома не виявилось. Зирнувши на годинника, людина Іванов зміркувала, що дружина пішла забрати Дормидонта Полікарповича з дитячого садка й із хвилини на хвилину вони повернуться. А отут такий сюрприз! Він поставив клітку на стіл, застелений скатертиною в дрібну синю квіточку, і відкрив дверцята. У цю клітку теж була вмонтована маленька фанерна будка із круглою діркою - входом. Акуратно ввів у дверцята клітки пакет. Притримуючи його просунутими між металевими

прутами пальцями однієї руки, пальцями іншої він потягнув, розв'язуючи, шпагат. Сподіваюся, вони не кусаються, забоявся він. Не вистачало, аби, вистрибнувши, вони вчепилися щелепами, можливо, гострими в його персти. Шпагат розв'язався, пакет відкрився.

І з нього вистрибнули...

Хто б ти думав, безцінний читачу?

Заінтригований, читачу?

А автор не поспішає проголошувати. Автор тягне паузу. Щоби потопити тебе цікавістю. Тобі несила чекати повідомлення, що ж це за таємнича й загадкова покупка? Це добре. Чим більше читач заінтригований, чим більше його гризе цікавість із приводу змісту твору, тим більше ймовірність, що він не кине, а дочитає твір до кінця, або, принаймні, до розгадки таємниці. Інтрига й цікавість прив'язують, пригвинчують, прикручують, приклеюють і т.д. читача до твору, а авторові тільки цього й треба.

Ну, гаразд, автор не садист і не буде тебе, читачу, далі катувати невідомістю. З пакета вискочили... не інкредібіліудікаторуси, а репугнаростенсуси!

Отже, продавщиця помилилася.

І повідомивши тобі цей курйозний факт, автор закінч...

- Стоп, стоп, стоп, як це закінчує?! - обурено, можливо, скрикуєш ти, безцінний читачу. - Нічого ж не ясно! Що це за репугна... ну, ці самі? Як вони виглядають? До якої біологічної родини належать? Взагалі, хто це такі? Звірі? Птахи? Плазуни? Земноводні? Членистоногі? Молюски? Хто?

Ай, читачу, не мороч мені голову питаннями, відмахується автор. Я тобі не зоолог якийсь, щоб знати такі подробиці. Я, сказати чесно, взагалі дуже сумніваюся, що ці репугнаростенсуси існують у природі, адже я сам склав це слово для цької побрехеньки, утворивши його від латинського "repugnare ostensa" (що означає "нісенітниця"). Такою ж була й, так би мовити, технологія виготовлення мною слова "інкредібіліудікаторуси", утвореного від латинського "incredibile iudicatur" (що значить "неймовірне"). А раз таких тварин, як видно, у реальності не існує, то що ж їх описувати й класифікувати. Втім, якщо тебе, безцінний читачу, щодо них мучать нестерпні тортури цікавості, то запитай про це свою власну фантазію й свою власну уяву. Якщо добре їх попросиш, то вони розкажуть тобі про цих, латиною ж висловлюючись, бестій, а по-нашому говорячи, тварин усе, що тільки забагнеш, до найменших подробиць. Якщо ж фантазувати й уявляти не бажаєш, то це твої проблеми. У цьому випадку залишайся в здивуванні.

А автор цю свою так звану дивну нісенітницю - гоп! - і закінчив.

1989, 2011 р.